

*Др Драгица С. Дракић, редовни професор
Универзитета у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
D.Drakic@pf.uns.ac.rs*

*Др Иван Д. Милић, асистент са докторатом
Универзитета у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
I.Milic@pf.uns.ac.rs*

О ПОЈЕДИНИМ МАТЕРИЈАЛНИМ, ПРОЦЕСНИМ И ИЗВРШНИМ АСПЕКТИМА УСЛОВНОГ ОТПУСТА*

Сажетак: У фокусу овог рада су неке дилеме у вези са условним оштравањем осуђених лица. Реч је о сторним материјалним, процесним и извршним питањима условног оштравања осуђеника која постоје у нашим актуелним пројектима. Пажљивом анализом пројекта у раду се указују на одређене нелогичности и контрадикторности у вези са условним оштравањем.

Предмет пажње аутора јесте условно оштравање осуђених лица која казну зајвора издржавају у казненом заводу, али и у пројектима у којима стицају. Један део рад посвећена је појединим питањима судског пословања у којем се одлучује о условном оштравању. Одређена пажња посвећена је и самој процедури у казненом заводу, као и извршењу условног оштравања.

У раду се између осталог указује и на то ко се не може условно оштравати из казненог завода, када осуђени стиче право на подношење молбе, ко се позива на рочиште за условно оштравање, да ли се осуђени може условно оштравати када издржи тачно 2/3 изречене казне, као и о моделима условног оштравања.

Кључне речи: условни оштравањ, кућни зајвор, доживотни зајвор, извештај, рочиште.

* Рад је настао као резултат рада на Пројекту „Правна традиција и нови правни иззови“, чији носилац је Правни факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду. Рад је презентован на Међународној научној конференцији Правна традиција и нови правни иззови, одржаној 03. и 04.10.2019. године на Правном факултету Универзитета у Новом Саду.

УВОД

Начин да осуђено лице „легално“ напусти казни завод пре издржане казне затвора, али уз могућност да се врати на издржавање остатка изречене казне, јесте путем добијања условног отпуста.¹ Правна природа условног отпуста је спорна. Норме о условном отпусту налазе као у материјалним, процесним и извршним прописима. У нашим актуелним прописима у којима се садржана одредбе о условном отпусту налазе се одређене нејасноће, као и контрадикторности.² Два прописа исто правно питање уређују на различите начине. У нашем кривичном праву можемо разликовати три режима поводом института условног отпуста: а) Обавезни (мандаторни) условни отпуст, б) Факултативни (дискрециони) условни отпуст и в) забрана условног отпуста.³ Сматра се да је обавезни условни отпуст прописан у члану 46 ставу првом ставу Кривичног законика.⁴ Факултативни условни отпуст,

¹ Зачетке овог института налазимо у пракси која је у неким државама успостављена још у време настанка казне затвора као кривичне санкције. Ђорђе Игњатовић, *Условни отпуст – правна и пенолошка анализа, Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2016, 33

² Према подацима Управе у 2012. години условно је отпуштено 600 лица (8,14% од укупно пуштених са извршења казне затвора те године), док је 2013. године условно отпуштено 1082 осуђеника (16,25% од укупног броја отпуштених), 2014. године 20,6% (1230 лица), а 2015. године 1581 осуђеника што је 26,4 % од укупног броја отпуштених са извршења казне затвора. Извор: Стратегија за смањење преоптерећености смештајних капацитета у заводима за извршење кривичних санкција у Републици Србији до 2020. године, *Службени гласник РС*, бр. 43/2017. У литератури се сматра да условни отпуст има широку примену. Сергей Александрович Юрков, *Некоторые вопросы ресоциализации условно-досрочно освобожденных, Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*, Киров, 2017, 89.

³ Детаљно вид. Emir Čođović, *Sistem krivičnih sankcija Republike Srbije*, Novi Pazar, 2015, 102. О условном отпусту вид. Zoran Stojanović, *Krivično pravo – Opšti deo*, Beograd, 2009, 258-260; Zoran Stojanović, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2009, 189-191; Љубиша Лазаревић, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2006, 169-171.

⁴ Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016. (у даљем тексту и: КЗ). Осуђеног који је издржао две трећине казне затвора суд ће условно отпустити са издржавања казне, ако се у току издржавања казне тако поправио да се може са основом очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично дело. При оцени да ли ће се осуђени условно отпустити узмеће се у обзир његово владање за време издржавања казне, извршавање радних обавеза, с обзиром на његову радну способност, као и друге околности које указују да осуђени док траје условни отпуст неће извршити ново кривично дело. Не може се условно отпустити осуђени који је током издржавања казне два пута кажњаван за теже дисциплинске преступе и коме су одузете додељене погодности чл. 46 ст. КЗ. Сматра се да је овде реч о обавезном условном отпусту јер се прописано да „суд ће условно отпустити“. Мада, суду се и у овом случају даје могућност да процени будуће понашање осуђеника, те се наводи и шта се узима у обзир. У неким државама није нужно да сваки осуђеник проведе две трећине казне у казненем заводу, већ то време зависи од врсте учињеног кривичног дела. Вид. Статја 79. Уголовный кодекс Российской Федерации, от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 23.04.2019).

такође, је прописан другим ставом члана 46 Кривичног законика.⁵ Забрана условног отпуштања прописана је Законом о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима.⁶

Поступак за условно отпуштање уређује се Законом о кривичном поступку.⁷ Реч је о поступку који никако није обавезан, већ факултативан. Да ли ће поступак бити покренут или не зависи од воље осуђеног лица. Иако би по логици ствари ЗКП требао да уређује само поступак „процедуру“ у којој се одлучује о условном отпусту, у њему се прописују и посебне околности од којих треба да зависи да ли ће се осуђени условно отпустити или неће.⁸ Непотребно је и неоправдано да и ЗКП прописује које околности суд треба да нарочито узме у обзир приликом одлучивања о молби осуђеника, јер КЗ прописују услове.

Немерљив значај приликом доношење одлуке о условном отпусти има извештај о владању осуђеника. Извештај о владању осуђеника сачињава се у казненом заводу од стране затворских власти. Закон о извршењу кривичних санкција⁹ садржи одредбе о извештају о понашању осуђеника за време издржавања казне затвора.¹⁰ Још један закон садржи одредбе о условном отпусту. Ради се о Закону о извршењу ванзаводских санкција и мере,¹¹ у којем се налазе одредбе о извршењу условног отпуста.

1. КО СЕ НЕ МОЖЕ УСЛОВНО ОТПУСТИТИ ИЗ КАЗНЕНОГ ЗАВОДА ПО РЕШЕЊУ КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА?

Осуђено лице за време издржавања казне затвора у казном заводу има одређена права и обавезе. Уколико осуђени прекрши *затворска правила*,

⁵ Законодавац је издвојио одређена кривична дела, те је прописао да „суд може условно отпустити“ уколико су испуњени услови.

⁶ Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, *Службени гласник РС*, бр. 32/2013. (у даљем тексту и ЗПМ). Условни отпуст представља меру којом се врши индивидуализација казне и остварује ресоцијализација осуђеног уз његово лично и активно учешће. Борислав Петровић, Амила Ферхатовић, *Зборник радова српског удружења за кривичноправну теорију и праксу* – 2011, 298.

⁷ Законик о кривичном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014. (у даљем тексту и: ЗКП).

⁸ Веће ће одмах по окончању рочишта донети решење којим одбија или усваја молбу за пуштање на условни отпуст, *ири чему ће посебно имати у виду процену ризика осуђеног, успешности у извршавању програма постојања, ранију осуђиваности, животно околности и очекивано деловање условног отпуста на осуђеног*. Чл. 567 ст. 1 ЗКП.

⁹ Закон о извршењу кривичних санкција, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014. (у даљем тексту и: ЗИКС).

¹⁰ Тако и у другим државама. Вид. Статја 78. Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации, от 08.01.1997 N 1-ФЗ (ред. от 27.12.2018) (с изм. и доп., вступ. в силу с 08.01.2019).

¹¹ Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014, и 87/2018.

чини дисциплински преступ. Против таквог осуђеника биће спроведен дисциплински поступак и уколико се утврди постојање дисциплинског преступа и одговорности осуђеног, истом ће се изрећи дисциплинска мера. Дисциплински преступи су прописани Законом о извршењу кривичних санкција, и деле се на теже и лакше. Чињење дисциплинског преступа указује на то да се осуђени не влада по затворским прописима, што на одређени начин¹² може да доведе до закључка да се осуђени није ресоцијализовао тј. да није постигнута сврха кажњавања.¹³ Према решењу Кривичног законика, не може се условно отпустити осуђени који је током издржавања казне два пута кажњаван за *тхеже дисциплинске пресџуије* и коме су одузете додељене погодности. Овакво решење је прописано Законом о изменама и допунама Кривичног законика из 2016. године,¹⁴ јер по ранијем решењу КЗ, у погледу условног отпуштања, није се правила разлика између тежих и лакших дисциплинских преступа.

Све до 2016. године КЗ је забрањивао отпуштање осуђеног који је током издржавања казне два пута кажњаван за *дисциплинске пресџуије (било лакше или тхеже)* и коме су одузете додељене погодности. Сматрамо да је актуелно решење прихватљиво, јер оно прави дистинкцију између тежих и лакших дисциплинских преступа, те забрањује условно отпуштање само у случају тежих.¹⁵

Свако осуђено лице које је дисциплински кажњено уписује се *евиденцију дисциплинских мера*. Евиденција се води у самом казненем заводу у којем осуђеник издржава казна, и садржи: име и презиме осуђеног лица, податке о извршеном дисциплинском преступу, податке о изреченој дисциплинској мери и напомену.¹⁶ Из ове евиденције осуђено лице се брише након протека одређеног временског периода. Уколико је осуђени кажњен због

¹² Намерно кажемо на одређен начин, јер имамо у виду чињенице шта све представља дисциплински преступ и како се истина утврђује у дисциплинском поступку. О томе вид. Драгиша Дракић, Иван Милић, Утврђивање истине у дисциплинском поступку који се води против осуђеног за време издржавања казне затвора, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 2/2016, 475-491; Иван Милић, Дарко Димовски, Кажњавање осуђених лица – дисциплинске мере, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 1/2016, 219-231.

¹³ Само ако је постигнута сврха кажњавања треба дати условни отпуст. Иљја Владимирович Наумов, Елена Аркадьевна Кусакина, Подготовка осужденных к ресоциализации и применение воспитательного воздействия при организации осужденных к освобождению, *Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*, Киров, 2017, 116.

¹⁴ Закон о изменама и допунама Кривичног законика, *Сл. гласник РС*, бр. 94/2016.

¹⁵ Условни отпуст је кривичноправна мера која је искључиво специјално-превентивног карактера (...). Зоран Стојановић, Драгана Коларић, Нова решења у Кривичном законнику Републике Србије, *Безбедност*, 3/2012, 12.

¹⁶ Чл. 176 ЗИКС.

тежег *дисциплинског њресџуја*, брише се из евиденције ако му не буде изречена нова дисциплинска мера у року од три године од дана изречене дисциплинске мере.¹⁷ Само ако је осуђени уписан¹⁸ у евиденцију због два учињена дисциплинска престапа не може се условно отпустити.

2. СУПЛЕТОРНИ ЗАТВОР И УСЛОВНО ОТПУСТАЊЕ ОСУЂЕНИКА?

У казним заводима у Републици налази се и одређен број осуђених лица на издржавање тзв., суплаторног затвор. Реч је о осуђеним лицима којима је у кривичном поступку изречена новчана казна, а коју из различитих разлога нису платили, те им је замењена за казну затвора. Према КЗ новчана казна се замењују за казну затвора, тако што ће за сваких започетих хиљаду динара новчане казне одредити један дан казне затвора. Суплаторни затвор може да траје шест месеци, а изузетно и једну годину.¹⁹ У вези са суплаторним затвором, поставља се питање да ли и ова осуђена лица имају право на условни отпуст? Чини се оправданим, према важећем КЗ, да условно може да се отпусти само лице које је *осуђено* на казну затвора, али не и осуђени које се налази на издржавању суплаторног затвора. Суплаторни затвор представља замену за неплаћену новчану казну која је изречена у кривичном поступку. Осуђено лице је имало могућност да плати изречену новчану казну, те да на тај начин *избеђе* суплаторни затвор. Суплаторни затвор се не *изриче*, већ представља *замену* за изречену новчану казну.²⁰

Према Закону о извршењу кривичних санкција, сврха извршења *казне зајвора* је да осуђени током извршења казне, применом одговарајућих програма поступања, усвоји друштвено прихватљиве вредности у циљу лакшег укључивања у услове живота после извршења казне како убудуће не би чинио кривична дела. Са друге стране, сврха извршења суплаторног затвора, чини се, да се не може поистоветити са сврхом извршења казне затвора. Наиме, *сврха кажњавања* учиниоца кривичног дела је остварена приликом изри-

¹⁷ Чл. 175 ЗИКС.

¹⁸ Могућа је и ситуација да постоје услови за брисање из евиденције, али да до брисања није дошло из различитих разлога.

¹⁹ Ако је изречена новчана казна у износу већем од седамсто хиљада динара, казна затвора не може бити дужа од једне године. Вид. чл. 51 КЗ.

²⁰ *Из судске ѡраксе*: Није дозвољен условни отпуст са издржавања казне затвора која се издржава по решењу којим је неплаћена новчана казна замењена казном затвора. (*Решење Ојџијинског суда у Алексинцу Куо. 36/08 и Решење Округног суда у Ницу Кж. бр. 1110/08*) – *Билиен Округног суда у Ницу бр. 28/2008, Инјермех, Београд, аујор сенјенце: ѡредседник Округног суда у Ницу Др Данило Николић*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

цања новчане казне, док је њена замена за казну затвора само *последица* њеног неплаћања.

Осим тога, осуђеном лицу може и да се *обуслови* извршење суплеторног затвора, под условима који се прописују Кривичним закоником. Ако осуђени плати само део новчане казне, суд ће остатак казне сразмерно заменити казном затвора, а ако осуђени исплати остатак новчане казне, извршење казне затвора ће *обусловити*.

3. УСЛОВНО ОТПУШТАЊЕ ОСУЂЕНИХ КОЈИ КАЗНУ ЗАТВОРА ИЗДРЖАВАЈУ У ПРОСТОРИЈАМА У КОЈИМА СТАНУЈУ

Све до 2009. године казна затвора која је изречена осуђеном морала је да се извршава у казненом заводу. Изменама и допунама Кривичног законика од 2009. године уводи се могућност да се казна затвора која је изречена у *кривичном институ*²¹ извршава у просторијама у којима осуђени станује. У вези са предметом нашег интересовања, поставља се питање да ли и осуђено лице које казну затвора издржава на овакав начин има право на условни отпуст? Можда се чини да би условно отпуштање осуђеног који казну затвора издржава на начин да не напушта просторије у којима станује било сувишно, јер је осуђеном на такав начин сасвим довољно казна индивидуализована. Међутим, осуђено лице које казну издржава на овакав начин има одређена права али и обавезе, које се разликују пре свега од чињенице да ли се казна затвора извршава уз примену електронског надзором или не. Осуђеном лицу могу да се доделе одређена права за време издржавања казне затвора, која се пре свега огледају у могућности изласка из стана и мимо два часа дневно.²²

²¹ Интересантно је напоменути да казна затвора која је изречена у *прекршајном институ* не може да се извршава у просторијама у којима прекршајно кажњено лице станује. У поређењу са казном затвора која је прописана Кривичним закоником, казна затвора за прекршај је кратка. Бранислав Ристивојевић, Иван Милић, *Основи прекршајног права*, Нови Сад, 2018, 63. Тако да је у појединим случајевима одговорност за прекршај строжа од кривичне одговорности. О томе вид. Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (I део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2016, 937-955; Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (II део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2017, 405-415.

²² Осуђени коме је *одређен кућни* затвор не сме напуштати просторије у којима станује, осим у случајевима предвиђеним Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера. Осуђени има право на боравак ван просторија у којима станује у трајању од највише два часа дневно у периоду од 7 до 17 часова. Директор Управе, на образложени предлог Повереника, донеће одлуку о одузимању овог ако се утврди да је дошло до злоупотребе тог права.

За време издржавања казне затвора осуђени може да се добро влада, те да је заиста потребно да се условно отпусти.²³

4. УСЛОВНО (НЕ)ОТПУШТАЊЕ ОСУЂЕНИХ ЗБОГ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ПРОТИВ ПОЛНЕ СЛОБОДЕ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИМ ЛИЦИМА?

Године 2013. донет је Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима. Овим Законом уводе се одређена одступања у односу на Кривични законик, која се на пример односе на забрану ублажавања казне, вођење посебне евиденције, правне последице осуде и др. У вези са нашим предметом интересовања, условним отпустом, овај Закон садржи и правила о условном отпусту. Лице осуђено на казну затвора за кривично дело на које се примењује овај Закон²⁴ не може се условно отпустити. Законско решење је експлицитно, ни под којим условима се осуђено лице не може условно отпустити. У вези са оваквим законским решењем поставља се питање сврхе извршење казне затвора и понашања осуђеног лица за време издржавања казне затвора. Условни отпуст о којем *машица* сваки осуђеник, ова категорија осуђеника никада не може добити.

---

²³ Међутим, уколико се осуђено лице не влада *добро*, уколико прекрши правила која за њега важе за време трајања казне, измениће се и сам на чин извршења казне затвора – осуђени ће се упутити да остатак казне затвора издржи у казнени завод.

Из судске њправе: Осуђеног који издржава казну затвора у просторијама у којима станује уз примену мера електронског надзора, суд може условно отпустити ако је издржао две трећине изречене казне и ако се из извештаја Управе за извршење кривичних санкција, Одељење за третман и алтернативне санкције несумњиво утврђује да је постигнута сврха кажњавања. Решење Основног суда у Краљеву Куо. 21/11 од 20.05.2011. и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-632/11 од 01.06.2011.) – Билтен Вишег суда у Краљеву, број 3/2011, Интермех, Београд, Аутор сентенце: Драган Јовановић, судијски помоћник Основног суда у Краљеву. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019. Такође и осуђени које се налази на издржавању казне затвора када је пресуда донета по основу споразума о признању кривичног дела може да се условно отпусти. *Из судске њправе:* Молба за пуштање на условни отпуст може се поднети и у случају када је пресуда донета на основу споразума о признању кривичног дела. (*Решење Апелационог суда у Београду Кж2 По1 бр. 212/12 од 22. маја 2012. и решење Вишег суда у Београду – Посебног одељења СПК По1 бр. 12/12 – Куо По1 27/12 од 10. маја 2012. године*) – Билтен Вишег суда у Београду, број 84, Интермех, Београд, Приредили: Мр Александар Трешњев, судија и Бојана Сјанковић, виши судијски сарадник. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

²⁴ Овај Закон се примењује на учиниоце који су према малолетним лицима извршили тачно одређена кривична дела. Вид. чл. 3 Закона.

5. ПОДНОШЕЊЕ МОЛБЕ ЗА УСЛОВНИ ОТПУСТ

Условни отпуст је *право* осуђеника, али не и његова *обавеза*. Поступак за пуштање на услови отпуст може да покрене само осуђени или његов бранилац²⁵. Не постоји могућност да се поступак покрене по *службеној дужности*. Поступак се покреће подношењем *молбе* за условни отпуст. Као што је речено, према КЗ осуђени има право на условни отпуст када издржи две трећине изречене казне. С друге стране, према ЗКП осуђени има право да поднесе молбу за условни отпуст *и тек* када издржи две трећине казне затвора. Овакво решење води ка закључку да осуђени никада не може да се условно отпусти оног дана када је издржао *иачно* две трећине казне затвора (како прописује КЗ), већ ће то увек бити дужи временски период. Колико ће бити то бити дужи период зависи од тога колико буде трајао *иостиујак* за условно отпуштање, као и сама процедура у казненем заводу.

6. ИЗВЕШТАЈ О ВЛАДАЊУ ОСУЂЕНИКА

Понашање осуђених лица за време издржавања казне затвора има немерљив значај приликом одлучивања о молби за условни отпуст. Прецизније, осуђени се може се условно отпустити само ако се у току издржавања казне затвора поправио.²⁶ Имајући у виду чињеницу да суд одлучује о условном отпусту, и то на рочишту на којем осуђени *по правилу* није присутан, логично питање које се поставља јесте на основу којих *доказа* суд може да утврди да ли је оправдано или није оправдано да дозволи условно отпуштање осуђеника. Живот у затвору уређен је строгим правилима, и то како

²⁵ *Из судске праксе*: Поступак за пуштање осуђеног на условни отпуст са издржавања казне затвора, може се покренути не само подношењем молбе осуђеног, како је то предвиђено одредбама из члана 522. став 1. ЗКП, већ и подношењем молбе браниоца осуђеног, с обзиром да је одредбама из члана 76. ЗКП, бранилац овлашћен да у корист окривљеног предузима све радње које може предузети окривљени. (*Решење Ајелационог суда у Београду Кж2 1198/11 од 13. априла 2011. и решење Првог основног суда у Београду К. 1059/11*) – *Билтен Ајелационог суда у Београду, број 3/2011, Инштермех, Београд, Аутор сеншенице: Небојца Павловић, виши судијски сарадник Ајелационог суда у Београду*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

Из судске праксе: Браниоцу који је врши функцију одбране као изабраном браниоцу до правноснажног окончања кривичног поступка није потребно посебно пуномоћје да у истом предмету покрене поступак за условни отпуст. (...). (*Решење Основног суда у Јагодини Куо-7/18 од 28.03.2018. године и решење Ајелационог суда у Крагујевцу КЖуо-75/18 од 17.04.2018. године*) – *Билтен Ајелационог суда у Крагујевцу, број 1/2018, Инштермех, Београд, Сеншеницу ипредила: Невена Марковић, судијски помоћник Ајелационог суда у Крагујевцу*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

²⁶ Вид. чл. 46 КЗ.

законима тако и подзаконским актима, али и одлукама затворских власти. Затворске власти стално надзиру и контролишу осуђеника за време док се налази у казненом заводу. Понашање осуђеника у казненом заводу се стално вреднује и оно утиче на индивидуализацију казне у току извршења. Осуђеник се константно „оцењује“, а све то утиче на његово напредовање или назадовање.

С обзиром на то, да осуђеник издржава казну затвора у казненом заводу (изузетно и у просторијама у којима станује) затворске власти у казненом заводу у којем осуђени издржава казну затвора су једини меродавни да „сведоче“²⁷ о понашању осуђеног лица. То се чини путем извештаја,²⁸ изузетно и путем представника завода. Судско веће суди осуђеном лицу (одлучују о условном отпусту)²⁹, који није присутан у судници (на рочишту). Свакако

²⁷ О проблемима оцењивања осуђених лица у контексту добијања условног отпуста вид. Александр Николаевич Баламут, Актуальные вопросы системы оценивания степени готовности осужденных с пожизненными сроками отбывания наказания к условно-досрочному освобождению, *Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*, Киров, 2017, 138-139.

²⁸ Процену карактеристика осуђених и ризика рецидивизма врше стручњаци запослени у затворима, на основу молбе за доделу условног отпуста. Goran Jovanić, Vera Petrović, *Uslovno otpuštanje u praksi okružnog zatvora i nadležnih sudova, Specijalna edukacija i rehabilitacija* (Beograd), br. 1/2017, 69. Како прецизира ЗИКС (чл. 47 ст. 2): завод је дужан да суду у свом извештају да и мишљење о степену испуњености програма поступања и оправданости условног отпуста. У вези са садржајем извештаја из казног завода и ЗКП прописује шта он мора да садржи: (...) веће ће затражити извештај од завода у којем осуђени издржава казну затвора о његовом владању и другим околностима које показују да ли је постигнута сврха кажњавања, као и извештај повереника из органа управе надлежног за извршење кривичних санкција (чл. 564 ст. 2). Није тешко доћи до закључка да ЗИКС и ЗКП једну право питање (садржај извештаја) уређују на различите начине. Иако то није случај са свим земљама у којима је кривичноправни експанзионизам дошао до изражаја, у Србији се примећује и изразито немаран однос и према „занатском“ делу посла, тј. према писању нормe и поштовању правила легислативне технике, што ствара и суштинске проблеме. Зоран Стојановић, *Кривично право у доба кризе, Бранич*, бр. 1-2. 2011, 40.

Вид. Кривично одељење – питања и одговори – Кривични законик – Условни отпуст (члан 46. КЗ). 71. Шта мора да садржи извештај КПЗ у поступку по молби за условни отпуст? Да ли је потребно да се КПЗ децидирано изјасни да ли је остварена сврха кажњава (члан 46. КЗ)? Одговор: Завод за извршење казне затвора се у извештају о владању и понашању осуђеног за време издржавања казне, не мора децидно изјашњавати о томе да ли је у односу на то лице постигнута сврха кажњавања с обзиром да је то предмет оцене суда који одлучује о условном отпусту али је неопходно да садржи податке о његовом владању, радном ангажовању и другим околностима на основу којих података суд може оценити да ли су остварени услови из члана 46. став 1. КЗ. (*Текст одговора утврђен је на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 15.4.2014. године*) – *Билтен Врховног касационог суда, број 1/2015, Инјер-мех, Београд*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

²⁹ Најдискутабилније питање везано за условни отпуст јесте питање органа који одлучује о условном отпусту. Darko Radulović, *Kratkotrajna kazna lišenja slobode i njene alternative*, Podgorica, 2008, 172. (докторска дисертација).

је могуће да поједини члан судског већа има од раније сазнања о осуђеном лицу, јер је можда реч о повратнику, али то не сме да буде критеријум за доношење одлуке од условном отпусту. Свакако ако је члан судског већа већ поступао по предмету он мора бити изузет из предмета.³⁰ Извештај из казненог завода треба да буде сачињен објективно, да заиста прикаже праву слику о осуђенику. Имајући у виду значај извештаја пред судом, као и све друге појединости у вези са поступком за условни отпуст чини се да затворске власти, иако формално не одлучују о условном отпусти, имају можда и *ипресудан* утицај на доношење одлуку о условном отпусту. Зато се може закључити да је надлежност за условно отпуштање осуђеника подељена између суда и затворски власти.³¹ Ретко када ће се десити да је извештај о осуђенику позитиван³², а да суд не усвоји молбу за условни отпуст, као и да је извештај негативан а да суд усвоји молбу осуђеника. Осим тога, представник завода, уколико је присутан на рочиште за условни отпуст је „главни сведок“ понашања осуђеника у казненом заводу.

У вези са *временом* које протекне од дана подношења молбе за условни отпуст до дана отпуштања осуђеника из казненог завода, значајан је и извештај о понашању осуђеника. Реч је о томе да осуђени подноси молбу када је издржао две трећини изречене казне затвора, коју подноси преко завода.³³ Да би молба осуђеника била достављена суду, опет, је потребно одређено

³⁰ Вид. Кривично одељење – питања и одговори – Изузеће – Условни отпуст – одлучивање о пуштању и изузеће раније поступајућег судије у предмету. 6.4. Члан 563. ЗКП-условни отпуст, код примене овог члана спорно је да ли може бити председник или члан већа судија који је поступао по предмету или је водио истрагу? Одговор: Раније поступање судије у предмету представља разлог за његово обавезно изузеће приликом одлучивања о пуштању на условни отпуст а на основу одредбе члана 37. став 1. тачка 4) ЗКП. (У овом смислу и одлука Врховног касационог суда Кзз 203/10 од 26.01.2011. године.) (*Текст одговора утврђен је на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 4.4.2014. године*) – *Билтен Врховног касационог суда, број 1/2015, Инјермех, Београд*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

³¹ Када је реч о осуђеном који издржава казну затвора у просторијама у којима станује извештај о владању осуђеника подноси онај орган који је надлежан за извршење казне. Послове извршења спроводи организациона јединица надлежна за алтернативне санкције, у оквиру Управе за извршење кривичних санкција. У оквиру Повереничке службе образују се повереничке канцеларије за подручје територијалне надлежности једног или више виших судова. Чл. 3 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера.

³² О томе шта мора да садржи извештај вид. Nela Krstić, Bratislav Janković, Miljan Krstić, *O uslovnom otpustu iz ugla službenika tretmana, Krivične i prekršajne sankcije i mere: izricanje, izvršenje i uslovni otpust*, Tematski zbornik radova međunarodnog značaja, Palić, 2016, 469-472.

³³ Осуђени који издржава казну у казненом заводу нема могућност да пошаље било које писмено суду, породици или другом органу осим преко завода. Међутим, могуће је да осуђени пошаље молбу за условни отпуст у изузетним случајевима и непосредно суду или преко поште, и то приликом коришћена проширених права и погодности ван завода. У случају да бранилац осуђеног подноси молбу, подношење се не обавља преко завода.

време. По пријему молбе суд ће испитати да ли су испуњени услови за њено подношење, те уколико јесу затражиће извештај из казног завода. Дакле, сада суд тражи од завода извештај о владању осуђеника, и тек када захтев стигне у казни завод затворске власти сачињавају извештај. Након што се извештај сачини, он се такође преко завода доставља суду, који након достављања заказује рочиште. Није тешко закључити да је за све ове радње потребно одређено време. Међутим, ни ту се не завршава проблем са временом. Могуће је да извештај из казног завода садржи одређење мањкавости, или да не садржи оне податке који су неопходни да би суд стекао праву „слику“ о владању осуђеника, што утиче на то да суд не може да донесе одлуку о условном отпусту. У том случају суд ће затражити *дојунски извештај*.³⁴ Јасно је да је и за добијање допунског извештаја потребно одређено време.³⁵

7. КО ПРИСУСТВУЈЕ РОЧИШТУ ЗА УСЛОВНИ ОТПУСТ?

Председник већа *наредбом* одређује дан, час и место одржавања рочишта за одлучивање о молби за пуштање на условни отпуст.³⁶ Како би се *рочишће* одржало потребно је и да му одређена лица присуствују.³⁷ ЗКП прави разлику

³⁴ О овом проблему више вид. Darko Dimovski, Iva Popović, Uslovni otpust – normativni i praktični aspekt, *NBP – Žurnal za kriminalistiku i pravo*, br. 2/2017, 56.

³⁵ *Из судске љраксе*: Приликом одлучивања о основаности молбе за пуштање на условни отпуст експлицитно се не узима у обзир околност у погледу дужине трајања неиздржаног дела казне затвора, а као што је то првостепени суд учинио, све имајући у виду да је у конкретном случају већ задовољен формални услов у погледу дела издржане казне затвора, већ је потребно извршити детаљну оцену владања и понашања осуђеног у пеналним условима, његов став према извршеном кривичном делу, а које све околности се утврђују на основу извештаја установе у којој осуђени издржава казну и који извештај мора бити комплетан, а уколико исти извештај не садржи довољно података о наведеним околностима, првостепени суд је дужан да затражи допунски извештај КПЗ-а. (...) (*Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж. 2 1862/13 од 19.06.2013. године, којим је укинуто решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Куо. 157/13 од 22.05.2013. године*) – *Билтен Вишег суда у Новом Саду, број 4/2013, Инџермех, Београд, Ауџор сенџенце: судија Свеџлана Томић – Јокић, Виши суд у Новом Саду*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

³⁶ Чл. 565 ст. 1 ЗКП. О поступку за условни отпуст вид. Милан Шкулић, Татјана Бугарски, *Кривично љроцесно љраво*, Нови Сад, 2015, 591-592; Момџило Грубаџ, *Кривично процесно право*, Београд, 2008, 536; Ранко Соколовић, *Законик о кривичном љосџујуку: љпракџична љримена*, Београд, 2007, 1368-1370.

³⁷ Рочиште за одлучивање о молби за пуштање на условни отпуст, које се у одређеној мери заснива на начелу расправности, почиње изношењем разлога за условни отпуст од стране браниоца, а у случају да је бранилац одсутан, или ако осуђени нема браниоца, председник већа укратко излаже разлоге за подношење молбе. Милан Шкулић, *Uslovni otpust sa stanovišta krivičnog materijalnog i krivičnog procesnog prava, Krivične i prekršajne sankcije i*

у погледу неколико ствари. Прво, судији се даје дискреционо овлашћење у погледу тога да ли ће *осуђеног* позвати да присуствује рочишту. На рочиште председник већа позива осуђеног ако *оцени* да је његово присуство потребно. У том случају осуђени који издржава казну у казненом заводу мора да се *сјроведе* до суда. Имајући у виду правила о извршењу казне затвора, тачније правила о томе у којем казненом заводу осуђени издржава казну затвора,³⁸ осуђени *не мора* да издржава казну затвора на територији оног суда који му је судио у првом степену, тј. на територији оног суда који одлучује о условном отпусту. То значи да је за спровођење осуђеника до суда који одлучује о условном отпусту потребно време, али и одређена *мајеријална* средства.³⁹

У погледу осталих лица ЗКП прописује ко се позива на рочиште, али и ко се позива под одређеним условом. Ако осуђеним има браниоца и он ће се позвати. *Јавни тужилац* који поступа пред судом који одлучује о молби се увек позива. Такође, ако је извештај о владању осуђеника позитиван,⁴⁰ позива се и *представник* завода у којем осуђени издржава казну затвора.⁴¹

---

mere: izricanje, izvršenje i uslovni otpust, Tematski zbornik radova međunarodnog značaja, Palić, 2016, 379.

³⁸ Пропис који уређују у којем казненом заводу осуђени издржавају казну за је Правилник о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција, *Сл. гласник РС*, бр. 31/2015.

³⁹ Иако је потребно време и новчана средства, сматрамо да је присуство осуђеног лица важно за доношење одлуке о условном отпусту.

⁴⁰ Поставља се питање зашто се представник завода не позива иако је извештај негативан? Да ли то онда значи, да, уколико је извештај негативан, тада се представник завода не позива из разлога што ће суд по аутоматизму одбити молбу осуђеног? Потребно је присуство представника завода било да је извештај позитиван или негативан, из разлога што управо он треба да се усмено изјасни о извештају, тј. да још једном пред судом да образложење зашто је извештај позитиван или негативан. Вид. Иван Милић, *Индивидуализација казне затвора – криминолошки, кривичноправни и психолошки аспекти*, Нови Сад, 2017, 439. (докторска дисертација).

⁴¹ Вид. Кривично оделење – питања и одговори – Поступци за остваривање права осуђеног – Поступак за пуштање на условни отпуст – Одлучивање о условном отпусту – Присуство представника завода (у коме осуђени издржава казну затвора) – обавеза или могућност. 67.3. Да ли је обавезно присуство представника завода код одлучивања о условном отпусту у смислу члана 565. став 2. ЗКП? ОДГОВОР: Одредбом члана 565. став 2. ЗКП прописано је да се на рочиште за одлучивање о молби за условни отпуст позива представник завода у коме осуђени издржава казну затвора, ако је извештај позитиван и представник завода не мора бити присутан уколико је уредно обавештен а предлог је потпуно и јасно образложен. У супротном, представник завода мора бити присутан. (*Текст одговора утврђен је на седници Кривичног оделења Врховног касационог суда 4.4.2014. године*) – *Билтен Врховног касационог суда, број 1/2015, Инјермех, Београд*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

8. КАДА СЕ ОСУЂЕНИ ОТПУШТА ИЗ КАЗНЕНОГ ЗАВОДА НАКОН ШТО ЈЕ СУД УСВОЈИО ЊЕГОВУ МОЛБУ?

Веће које одлучује о молби за условни отпуст одмах по окончању рочишта доноси *решење* којим одбија или усваја молбу за пуштање на условни отпуст. Уколико је суд донео решење којим усваја молбу осуђеног, поставља се питање када ће осуђени бити условно отпуштен – када ће *најускљивши* казнени завод. Да би се осуђени, чија је молба за условни отпуст усвојена, отпустио из казног завода потребно је да судска одлука о условном отпусту буде достављана казног завода у којем осуђени издржава казну затвора. ЗКП прописује да се решење о усвајању или одбијању условног отпуста доставља и *заводу* у којем осуђени издржава казну, што је сасвим логично. Свакако да је потребно да прође одређено време како би решење суда било достављено казног завода.

Надаље, и када решење суда (којим се усваја молба за условно отпуштање) буде достављена у казнени завод, опет, је потребно да прође одређено време како би осуђеник био отпуштен из завода.

Као што постоји одређена процедура приликом доласка осуђеника на издржавање казне затвора, тако постоји и процедура приликом отпуштања (изласка) из казног завода. Другим речима, потребно је да протекне одређено време како би се спровела затворска процедура. Колико времена може најдуже да протекне од када суд достави одлуку заводу док осуђени „напусти“ казнени завод уређује Закон о извршењу кривичних санкција. Завод је дужан да у овом случају осуђеника отпусти истог дана по пријему одлуке, а најкасније у року од 24 часа.⁴²

9. МОДЕЛИ УСЛОВНОГ ОТПУСТА

Уколико суд утврди да условно отпусти осуђено лице, то још увек не значи да је суд донео коначну одлуку о условном отпусту. Након што је суд донео одлуку да осуђеног условно из казног завода потребно је да одлучи и по којем „моделу“⁴³ ће условно отпустити осуђеника. На основу наших прописа разликују се три модела условног отпуштања осуђеног из казног

⁴² Чл. 183 Закона о извршењу кривичних санкција. Више о отпуштању осуђених лица из казног завода вид. Иван Милић, Дарко Димовски, Отпуштање осуђеног лица из казног завода, *Безбједносћ, Полиција, Грађани*, бр. 2/2018, 75-86.

⁴³ Ми у овом раду под моделом условног отпуста мислимо на индивидуализацију условног отпуста, о томе у чему се састоји условни отпуст, на права и обавезе осуђеника за време трајања условног отпуста. У научној литератури се под моделима условног отпуста сматра и сам начин добијања условног отпуста, тако се разликују: модели ранијег отпуштања, модели условног отпуштања, као и мешовити модели. Детаљно вид. Snežana Soković, *Uslovni otpust – sporna pitanja i savremena normativna rešenja*, *Crimen*, br. 1/2014, 39-41.

завода: 1. Условни отпуст без икаквих обавеза за осуђеног. У овом случају осуђени нема никакве обавезе за време условног отпуста; 2. Условни отпуст уз кривичноправне обавезе. Законом о извршењу ванзаводских санкција и мере се прописују које су то кривичноправне обавезе;⁴⁴ 3. условни отпуст

⁴⁴ Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера прописује се (чл. 44 ст. 1): надзор над условно отпуштеним лицем обавља Повереничка служба ако је у одлуци о условном отпусту суд одредио да је *осуђени дужан да испуни једну од следећих обавеза*: 1) јављање органу надлежном за извршење заштитног надзора; 2) оспособљавање учиниоца за одређено занимање; 3) Прихватање запослења које одговара способностима учиниоца; 4) уздржавање од посећивања одређених места, локала или приредби, ако то може бити прилика или подстицај за поновно вршење кривичних дела; 5) благовремено обавештавање о промени места боравка, адресе или радног места; 6) уздржавање од употребе дрога или алкохолних пића; 7) посећивање одређених професионалних и других саветовалишта или установа, и поступање по њиховим упутствима; 8) испуњење других обавеза које су предвиђене кривичноправним одредбама. Према актуелним законским решењима долази се до закључка да кривичноправне обавезе трају све време колико траје и условни отпуст. Сматрамо да би било оправдано да се предвиди могућност да се обавезе могу након протеча одређеног времена укинути или заменити за другу обавезу, уколико за то постоје разлози. О положају осуђеника на условном отпусту вид. Александр Александрович Горшенин, Правовое положение условно-досрочно освобожденных, *Грамотиџа, Альманах современной науки и образования*, 4/2010, 12-17; Александр Александрович Рыбаков, *Контроль за лицами, условно-досрочно освобожденными от отбывания наказания*, Владимир, 2015, 95-113. (Диссертација на соискание ученој степени кандидата юридических наука), на правах рукописи; Снежана Соковић, Условни отпуст – спорна питања и савремена нормативна решења, *Зборник радова српског удружења за кривичноправну теорију и праксу* – 2013, 375.

Из судске праксе: Кривично-процесно право – Трајање надзора и обавеза одређених уз условни отпуст (чл. 55. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера). Обавезе које су одређене уз условни отпуст и надзор над извршењем истих трају до истека условног отпуста, тако да осуђени није овлашћен да тражи њихово укидање. Из образложења: Бранилац осуђеног је тражио да суд укине осуђеном обавезу јављања на сваких 10 дана поверенику, која је истом одређена решењем о условном отпусту, због доброг владања на слободи. Суд је захтев браниоца одбио као неоснован налазећи да обавезе одређене уз условни отпуст и надзор над извршењем истих од стране повереника трају до истека казне са чијег је издржавања осуђени условно отпуштен. То произилази из члана 55. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера којим је прописано да је повереник дужан да након истека условног отпуста обавести суд о испуњености обавеза. У случају ако осуђени не испуњава одређене обавезе или их само делимично испуњава, повереник је дужан да о томе обавести суд који ће у року од 8 дана донети одлуку о опозивању условног отпуста. Обавезе које суд, сходно чл. 46 ст. 3 КЗ у вези чл. 73 КЗ, одређује осуђеном у одлуци о условном отпусту имају карактер заштитног надзора, у случају када се с обзиром на личност осуђеног, његов ранији живот и околности извршења кривичног дела, може очекивати да ће се надзором потпуније остварити сврха условног отпуштања. Одређивањем обавезе прихватања одговарајућег запослења осуђени се подстиче на сарадњу са повереником и Националном службом за запошљавање да активно учествује у проналажењу одговарајућег запослења према понудама послова на тржишту рада и тиме му се пружа морална потпора да истраје у савладавању тешкоћа и добром владању на слободи. Обавеза јављања повереничкој канцеларији на сваких 10 дана има за циљ да осуђеног припреми да буде друштвено одговоран и да се прилагоди да живи у друштвеној заједници у складу са вредностима које у њој важе, како

уз електронски надзор. ЗКП прописује да се осуђено лице може условно отпустити уз електронски надзор.⁴⁵ Дакле, суд је у обавези и да индивидуализује условни отпуст. Имајући у виду чињеницу да осуђени за време условног отпуста може да буде под електронским надзором, јављају се два значајна питања која су прописана Кривичним закоником.

Прво, према КЗ ако се условни отпуст опозове време проведена на условном отпусту *не урачунава* се у трајање казне. Овакво решење је сасвим логично, док није постојао условни отпуст под електронским надзором. Уколико је осуђени условно отпуштен уз електронски надзор, није оправдано да се време које је осуђени провео на условном отпусту, у случају његовог опозива, не урачунава у трајање казне. Иако је овај закључак у супротности са чланом 47 КЗ, осуђени који је условно отпуштен на овакав начин (уз електронски надзор), на неки начин налази се налази у „кућном затвору“, те је сасвим неоправдано да се то време не урачунава у трајање казне. овакав начин извршења условног отпуста доводи и до закључка да се условни отпуст извршава.

Друго, према КЗ условни отпуст може да се опозове најкасније у року од две године од дана кад је условни отпуст истекао. Овакво решење било је сасвим оправдано, све док није уведен модел условног отпуста – *електронски надзор осуђеника*. Ако се време које је осуђени провео на условном отпусту под електронских надзором, као што смо рекли, урачунава у време трајања казне, онда је и рок за опозивање условне осуде, две године од дана када је условни отпуст истекао, *сйоран*. Уколико је осуђени све време док се налазио на условном отпусту био под електронским надзором, онда је сасвим неоправдано да условни отпуст може да се опозове и након што је он истекао. У овом случају условни отпуст је *извршен* и осуђени је казну затвора *издржао*. Опозивање условног отпуста у ово случају не би имао сврху, јер осуђени не би могао да се упуту на издржавање остатка изречене казне затвора у казнени завод, јер је казну *издржао*.

10. УСЛОВНИ ОТПУСТ ПРЕМА ЗАКОНУ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА ИЗ 2019. ГОДИНЕ

Како се у науци наводи: Последњих година српско кривично право и право кривичног поступка пролази кроз веома динамичан период развоја. Нацрти, предлози измена, допуна или промена, или потпуно нови законски

би се остварила потпуна социјална адаптација на услове живота на слободи. (*Решење Вишег суда у Нишу Кв бр. 25/17 од 27.01.2017. године*) – *Билтен Вишег суда у Нишу, број 34/2017, Инјермех, Београд*. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

⁴⁵ Логично је да се овај модел односи само када је реч о осуђенику који казну затвора издржава у казненом заводу.

текстови су чести и тешко је одупрети се утиску да смењују једни друге великом брзином.⁴⁶ С тим у вези, недавно је донет Закона о изменама и допунама Кривичног законика,⁴⁷ који садржи и одређене новине у погледу условног отпуста. Новине се огледају у погледу времена издржане казне доживотног затвора, забране условног отпуштања и трајања условног отпуста.

10.1. Колико је времена потребно да осуђени издржи казну према Закону о изменама и допунама Кривичног законика из 2019. године

Једна од новина у овом Закона је увођење казне *доживотног затвора*, која није предмет овог рада. Међутим, предмет рад јесте условно отпуштање осуђених лица који ће бити осуђени на казну доживотног затвора. Према Закона осуђени који издржава казну *доживотног затвора* може се условно отпустити ако је издржао *двадесет седм* година. Дакле, више не важи опште правило, да је потребно да се издржи две трећине казне.

10.2. Ко не може да се условно отпусти према Закону о изменама и допунама Кривичног законика из 2019. године – казна доживотног затвора без могућности условног отпуштања?

Овим Законом, чини се по угледу на ЗПМ, уводи се забрана условног отпуштања за поједине учиниоце кривичних дела. Суд не може условно отпустити осуђеног за кривична дела: тешко убиство (члан 114. став 1. тачка 9), силовање (члан 178. став 4), обљуба над немоћним лицем (179. став 3), обљуба са дететом (члан 180. став 3) и обљуба злоупотребом положаја (члан 181. став 5).⁴⁸ Овакво решење ће у одређеној мере утицати на судску инди-

⁴⁶ Бранислав Ристивојевић, Истина као главна жртва англоамериканизације домаћег кривичног права: Дарвинов расад у српској шуми, зборник радова – *LV Редовно годишње савештовање удружења* – Суђење у разумном року и други кривичноправни инструменти адекватности државне реакције на криминалитет – Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу – Златибор, септембар 2015, 3.

⁴⁷ Закон о изменама и допунама Кривичног законика, *Сл. гласник РС*, бр. 35/2019., ступа на снагу 1. децембра 2019. године.

⁴⁸ О значају условног отпуста за осуђеника, сам казнени завод и заједницу вид. Dijana Šimpraga, Ljiljana Vukota, Probni projekt uvjetni otpusti zatvorenika, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb)*, брј 2/2010, 814. Условно отпуст има више позитивних страна и може да представља значајан подстрек осуђеним лицима да се добро владају за време издржавања казне, као и да (бар извесно време) не врше кривична дела. Zoran Stojanović, *Da li je Srbiji potrebna reforma krivičnog zakonodavstva?*, *Crimen*, 2/2013, 122. Услови отпуст је најважнија и најстимулативнија мера која позитивно утиче на осуђене у прихватању предвиђеног програма пеналног третмана. Milan Cvetanović, *Uslovni otpust i praksa u Kazneno popravnom domu u Sremskoj Mitrovici*, *Drugo savetovanje Udruženja za penologiju SAP Vojvodine*, Subotica, 1979, 7.

видуализацију казне затвора у поступку њеног извршења. У вези са набројаним кривичним делима, прво што се може закључити јесте да се забрањује условно отпуштање за поједина кривична дела⁴⁹ за која од 2013. године већ постоји забрана условног отпуштања. Реч је о томе да је ЗПМ забранио условно отпуштање за поједине учиниоце кривичних дела, а да се сада само *јонавља* (не све) оно што је 2013. године прописано.

Међутим, увођењем забране условног отпуштања јавља се и нови проблем. Увођење забране условног отпуштања, забрана добија нову димензију у односу забрану која је уведена ЗПМ 2013. године.⁵⁰ Реч је о томе да се сада забрањује давање условног отпуста за она кривична дела за која је прописана најмања казне затвора од десет година или казна доживотног затвора. Ако би суд изрекао казну доживотног затвора, то би значило да то осуђено лице *нема право* на условни отпуст. Овакво решење законодавца доводи да решења да се за поједина кривична дела може изрећи *казна доживотног затвора без могућности условног отпуста*.

10.3. Колико траје условни отпуст према Закону о изменама и допунама Кривичног законика из 2019. године

Опште је правило да време трајање условног отпуста зависи од тога колико је времена осуђени провео на издржавања казне. Што је веће време проведено на издржавању казне, то значи да ће осуђени бити краће на условном отпусту. Правило је да време проведено на издржавању казне затвора и време трајања условног отпуста мора да буде једнако времену изречене казне затвора. Имајући у виду чињеницу да се на зна колико ће *временски* казна доживотног затвора да траје, јер се не зна колико ће осуђени да живи, сада се предвиђа и колико ће да траје условни отпуст. Осуђеном на казну доживотног затвора условни отпуст траје *десет година* од дана када је условно отпуштен.

ЗАКЉУЧАК

Логично је да се одредбе о условном отпусту налазе у законима/законика који уређују материјално, процесно и извршно право, с обзиром на та да сваки пропис треба да уређују поједина питања условног отпуштања. Тако Кривични законик треба да уређују услове за условни отпуст, Законик о кривичном поступку мора да уреди поступак у којем се одлучује у о условном отпусту, док Закон о извршењу кривичних санкција треба да уреди

⁴⁹ Не за сва дела.

⁵⁰ Јер није постојала казна доживотног затвора.

затворску процедуру која се односи на условни отпуст и његово извршење. Међутим, у нашим прописима има контрадикторности. Осим тога, и у другим прописима се налазе одредбе о условном отпусту. На основу свега наведеног у раду може се доћи до неколико најважнијих закључака:

1. у више прописа се налазе контрадикторне одредбе о условном отпусту;
2. осуђено лице које казну затвора издржава у просторијама у којима станује може да се условно отпусти;
3. осуђено лице никада не може да напусти казнени завод када издржи тачно 2/3 изречене казне затвора, како је то прописано Кривичним закоником;
4. у појединим случајевим могуће је да поступак за условни отпуст траје дуго, те да ће за време тог поступка осуђено лице издржи казну у целини;
5. постоје три модела условног отпуштања из казног затвора – условни отпуст се индивидуализује;
6. условни отпуст се извршава ако је одређен електронски надзор или одређена кривичноправна обавеза;
7. у случају када се је уз условни отпуст одређен електронски надзор време проведено на условном отпусту се урачунава у казну затвора (ако се условни отпуст опозове);
8. најзначајније доказно средство о владању осуђеника представља извештај о његовом владању;
9. постоје одређена категорија осуђеника које је забрањено условно отпустити;
10. Закон о изменама и допунама Кривичног законика из 2019. године проширује круг осуђених лица која се не могу условно отпустити;
11. према одредбама Закона о изменама и допунама Кривичног законика из 2019. године уводи се казна доживотног затвора без могућности условног отпуста.

Имајући у виду да је условни отпуст за осуђено лице најзначајније право/погодност/привилегија, потребно је да се прецизније уреди како услови за његово добијање, тако и сам поступак у којем се о њему одлучује.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Баламут Александр Николаевич, Актуальные вопросы системы оценивания степени готовности осужденных с пожизненными сроками отбывания наказания к условно-досрочному освобождению, *Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*, Киров, 2017.
- Горшенин Александр Александрович, Правовое положение условно-досрочно освобожденных, *Грамота, Альманах современной науки и образования*, 4/2010.

- Grubač Momčilo, *Krivično procesno pravo*, Beograd, 2008.
- Dimovski Darko, Popović Iva, Uslovni otpust – normativni i praktični aspekt, *NBP – Žurnal za kriminalistiku i pravo*, br. 2/2017.
- Дракић Драгиша, Милић Иван, Утврђивање истине у дисциплинском поступку који се води против осуђеног за време издржавања казне затвора, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 2/2016.
- Игњатовић Ђорђе, Условни отпуст – правна и пенолошка анализа, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2016.
- Jovanić Goran, Petrović Vera, Uslovno otpuštanje u praksi okružnog zatvora i nadležnih sudova, Specijalna edukacija i rehabilitacija (Beograd), br. 1/2017.
- Юрков Сергей Александрович, Некоторые вопросы ресоциализации условно-досрочно освобожденных, *Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*, Киров, 2017.
- Krstić Nela, Janković Bratislav, Krstić Miljan, O uslovnom otpustu iz ugla službenika tretmana, *Krivične i prekršajne sankcije i mere: izricanje, izvršenje i uslovni otpust*, Tematski zbornik radova međunarodnog značaja, Palić.
- Лазаревић Љубиша, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2006.
- Милић Иван, *Индивидуализација казне затвора – криминолошки, кривичноправни и пенолошки аспекти*, Нови Сад, 2017. (докторска дисертација).
- Милић Иван, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (I део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2016.
- Милић Иван, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (II део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2017.
- Милић Иван, Димовски Дарко, Кажњавање осуђених лица – дисциплинске мере, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 1/2016.
- Милић Иван, Димовски Дарко, Отпуштање осуђеног лица из казног завода, *Безбједносћ, Полиција, Грађани*, бр. 2/2018.
- Наумов Илья Владимирович, Кусакина Елена Аркадьевна, Подготовка осужденных к ресоциализации и применение воспитательного воздействия при организации осужденных к освобождению, *Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции*, Киров, 2017.
- Петровић Борислав, Ферхатовић Амила, *Зборник радова српског удружења за кривичноправну теорију и праксу* – 2011.
- Radulović Darko, *Kratkotrajna kazna lišenja slobode i njene alternative*, Podgorica, 2008. (doktorska disertacija).
- Ристивојевић Бранислав, Истина као главна жртва англоамериканизације домаћег кривичног права: Дарвинов расад у српској шуми, зборник радова – *LIV Редовно годишње саветовање удружења* – Суђење у разумном року и други кривичноправни инструменти адекватности државне реакције на криминалитет – Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу – Златибор, септембар 2015.
- Ристивојевић Бранислав, Милић Иван, *Основи прекршajног права*, Нови Сад, 2018.
- Рыбаков Александр Александрович, *Контроль за лицами, условно-досрочно освобожденными от отбывания наказания*, Владимир, 2015. (Диссертација на соискание ученой степени кандидата юридических наук).

- Soković Snežana, Uslovni otpust – sporna pitanja i savremena normativna rešenja, *Crimen*, br. 1/2014.
- Соковић Снежана, Условни отпуст – спорна питања и савремена нормативна решења, *Зборник радова српског удружења за кривичноправну теорију и праксу* – 2013.
- Соколовић Ранко, *Законик о кривичном процесу: практична примена*, Београд, 2007.
- Стојановић Зоран, Да ли је Србији потребна реформа кривичног законодавства?, *Crimen*, 2/2013.
- Стојановић Зоран, *Кривично право – Opšti deo*, Београд, 2009.
- Стојановић Зоран, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2009.
- Стојановић Зоран, Коларић Драгана, Нова решења у Кривичном закону Републике Србије, *Безбедносћ*, 3/2012.
- Стојановић Зоран, Кривично право у доба кризе, *Бранич*, бр. 1-2. 2011.
- Ћоговић Емир, *Систем кривичних санкција Републике Србије*, Нови Пазар, 2015.
- Šimpraga Dijana, Vukota Ljiljana, Probni projekt uvjetni otpusti zatvorenika, *Hrvatski ljetopis za kazneno право i praksu (Zagreb)*, broj 2/2010.
- Cvetanović Milan, Uslovni otpust i praksa u Kazneno popravnom domu u Sremskoj Mitrovici, *Drugo savetovanje Udruženja za penologiju SAP Vojvodine*, Subotica, 1979.
- Škulić Milan, Uslovni otpust sa stanovišta кривичног материјалног и кривичног процесног права, *Кривичне и прекршajне санкције и мере: изрицање, извршење и условни отпуст*, Тематски зборник радова међународног значаја, Палић, 2016.
- Шкулић Милан, Бугарски Татјана, *Кривично процесно право*, Нови Сад, 2015.

* * *

- Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014, и 87/2018.
- Закон о извршењу кривичних санкција, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014.
- Закон о изменама и допунама Кривичног законика, *Сл. гласник РС*, бр. 35/2019.
- Закон о изменама и допунама Кривичног законика, *Сл. гласник РС*, бр. 94/2016.
- Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, *Службени гласник РС*, бр. 32/2013.
- Законик о кривичном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014.
- Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016.
- Правилник о упућивању осуђених, прекршajно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција, *Сл. гласник РС*, бр. 31/2015.
- Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации, от 08.01.1997 N 1-ФЗ (ред. от 27.12.2018) (с изм. и доп., вступ. в силу с 08.01.2019).
- Уголовный кодекс Российской Федерации, от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 23.04.2019).

* * *

- Стратегија за смањење преоптерећености смештајних капацитета у заводима за извршење кривичних санкција у Републици Србији до 2020. године, *Службени гласник РС*, бр. 43/2017.

* * *

- Текст одговора утврђен је на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 15.4.2014. године – Билтен Врховног касационог суда, број 1/2015, Интермех, Београд. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.
- Текст одговора утврђен је на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 4.4.2014. године – Билтен Врховног касационог суда, број 1/2015, Интермех, Београд. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.
- Решење Апелационог суда у Београду Кж2 По1 бр. 212/12 од 22. маја 2012. и решење Вишег суда у Београду – Посебног одељења СПК По1 бр. 12/12 – Куо По1 27/12 од 10. маја 2012. године – Билтен Вишег суда у Београду, број 84, Интермех, Београд, Приредили: Мр Александар Трешњев, судија и Бојана Станковић, виши судијски сарадник. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.
- Решење Апелационог суда у Београду Кж2 1198/11 од 13. априла 2011. и решење Првог основног суда у Београду К. 1059/11 – Билтен Апелационог суда у Београду, број 3/2011, Интермех, Београд, Аутор сентенце: Небојша Павловић, виши судијски сарадник Апелационог суда у Београду. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.
- Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж. 2 1862/13 од 19.06.2013. године, којим је укинута решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Куо. 157/13 од 22.05.2013. године – Билтен Вишег суда у Новом Саду, број 4/2013, Интермех, Београд, Аутор сентенце: судија Светлана Томић – Јокић, Виши суд у Новом Саду. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.
- Решење Општинског суда у Алексинцу Куо. 36/08 и Решење Окружног суда у Нишу Кж. бр. 1110/08 – Билтен Окружног суда у Нишу бр. 28/2008, Интермех, Београд, аутор сентенце: председник Окружног суда у Нишу Др Данило Николић. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.
- Решење Вишег суда у Нишу Кв бр. 25/17 од 27.01.2017. године – Билтен Вишег суда у Нишу, број 34/2017, Интермех, Београд. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.
- Решење Основног суда у Краљеву Куо. 21/11 од 20.05.2011. и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-632/11 од 01.06.2011. – Билтен Вишег суда у Краљеву, број 3/2011, Интермех, Београд, Аутор сентенце: Драган Јовановић, судијски помоћник Основног суда у Краљеву. Извор: електронска база података, *Propisi online*, 2. март 2019.

*Dragiša S. Drakić, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
D.Drakić@pf.uns.ac.rs*

*Ivan D. Milić, Assistant with Ph.D.
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
I.Milic@pf.uns.ac.rs*

On certain Material, Procedural and Executive Aspects of Conditional Release⁵¹

Abstract: *The focus of this work are some of the dilemmas in connection with the conditional release of convicts. The authors addresses controversial material and procedural issues, as well as questions of execution of the conditional release of convicts, which exist in our current regulations. By carefully analyzing the relevant regulations the work indicates certain errors in logic and contradictions in connection with conditional release.*

The subject of the authors attention is the conditional release of convicts serving their sentence in a penitentiary, but also in the premises in which the convict resides. A part of the work is dedicated to questions of the court procedure in which petitions for conditional release are decided on. Attention was also given to the procedure in the penitentiary and the execution of the conditional release.

The work, among other things, also highlights who is not eligible for release from penitentiary on parole, when a prisoner gains the right to request parole, who is to be invited to the parole hearing, whether or not a convict can be released on parole when he has served exactly 2/3 of his sentence, as well as parole models.

Keywords: *conditional release, house arrest, life sentence, report, hearing.*

Датум пријема рада: 04.10.2019.

---

⁵¹ This paper has been presented at the International Scientific Conference *Legal Tradition and New Legal Challenges*, held on October 3rd and 4th, 2019, at the University of Novi Sad Faculty of Law.